

Ichthyotherapie met knabbelvisjes

TEKST Kees Moeliker
FOTOGRAFIE Wikipedia

Onlangs trok in een drukke winkelstraat in Kopenhagen een hel blauw verlichte etalage mijn aandacht. Voor het raam zat een rijtje vlotte, jonge vrouwen op lage bankjes met de benen tot de kuiten in een soort aquarium. Ze lazen tijdschriften, dronken kruidenthee en praatten.

Mijn eerste associatie was die van een kapsalon, maar het personeel, gekleed in fris-witte laboratoriumjassen, bleef achter een balie. Het duurde even voor ik doorhad dat de vrouwen met hun voeten in een glazen bak met vissen zaten. Toen was mijn interesse echt gewekt. Ik was in een vis-spa aangeland en het personeel legde me uit dat er 'vispedicure' werd bedreven. De visjes, zeker meer dan honderd per voetenpaar, knabbelen aan de huid die daardoor ontdaan wordt van eelt en andere ongerechtigheden. Het is een cosmetische behandeling - een alternatief voor de eeltschaaf - en bovenal een ontspannende ervaring. In de vis-spa in Kopenhagen heerste een New-Age sfeertje, met dito muziek.

Marktplaats

Al snel kwam ik er achter dat dergelijke instellingen overal geopend worden, vooral in Aziatische landen, maar ook in West-Europa en in de Verenigde Staten. Een deel van deze ondernemingen beweegt zich op het terrein van de gezondheidszorg, en zegt patiënten met medische pathologieën aan de voetzolen, zoals eczeem en psoriasis, met de knabbelvisjes te kunnen genezen: ichthyotherapie noemt men dat. Ook volledige onderdompeling in bassins met vele duizenden vissen komt voor. Het fenomeen vindt zijn oorsprong in Oost-Turkije, nabij de stad Kangal, waar de betreffende vissoort (*Garra rufa*) voorkomt in een warmwaterbron. Mensen die een ontspannend bad in het warme water nemen, krijgen bezoek van de visjes die in het voedselarme water van 37 graden Celcius hongerig zijn naar de keratine van de huid van badgasten. De heilzame werking van het gesabbel kreeg bekendheid, de spa van Kangal werd een toeristische trekpleister en *Garra rufa* kreeg de naam 'Kangal fish' of 'Doctor fish'. De soort wordt inmiddels volop gekweekt voor gebruik in wellness-salons. Wilt u thuis uw voeten of andere lichaamsdelen door *Garra ruffa* laten schoonknabbelen: op marktplaats.nl worden ze volop aangeboden, voor minder dan een euro per stuk.

De vis als ichthyotherapeut.

Tilapia

De zogenaamde Chin Chin vissen die ook als vispedicure worden ingezet, zijn juvenielen van verschillende Tilapia-soorten. Omdat deze soorten wel tanden in de bek ontwikkelen naarmate ze ouder worden, kunnen ze gemakkelijk wondjes in de huid veroorzaken met alle infectierisico's van dien.

Ik ken een deskundige die het onderdompelen van voeten in water dat 'langzaam verandert in een dun soepje van losgelaten huidcellen en eeltklontjes' vergelijkt met de gewoonte van

Ook jonge tilapia's worden ingezet als knabbelvis.

cowboys om zich in tweede of derdehands badwater te wassen. En ik moet toegeven dat ik in Kopenhagen wel een kopje kruidenthee in de etalage wilde meedrinken, maar dat ik mijn sokken en schoenen daarbij zeker zou aan laten. Aan mijn voeten geen *Garra rufa*!

Zes ondersoorten

De Kangalvis werd in 1843 formeel beschreven als *Discognathus rufus* door de Oostenrijkse zoöloog Johann Jakob Heckel (1790 - 1857). Voortschrijdend inzicht plaatste de soort enige jaren later in het genus *Garra*, een geslacht van straalvinnigen uit de familie Cyprinidae, de echte karpers. Het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort is het Nabije- en Midden-Oosten en bestrijkt ruwweg de stroomgebieden van de Jordaan, de Orontes, de Eufraat en de Tigris, en enige andere rivieren in het zuiden van Turkije, in Syrië, het Arabisch schiereiland en in Iran. Binnen dat gebied worden zes ondersoorten onderscheiden: *Garra rufa rufa* van het zuiden van Turkije tot in Oman, *Garra rufa obtusa* uit Noord-Syrië, Noord-Irak en Oost-Turkije, *Garra rufa turcica* uit de Ceyhan rivier (Zuid-Turkije), en *Garra rufa gynnothorax* en *Garra rufa crenulata* uit Iran. Bijzonder is de pas in 2013 beschreven ondersoort *Garra rufa wadiquana* uit de Wadi Quana in de Palestijnse Staat, ontdekt en beschreven door de Palestijns-Duitse bioloog met de welluidende naam Norman Ali Bassam Ali Taher Khalaf – Sakerfalke von Jaffa.

Planktoneters

Mannetjes van het knabbelvisje bereiken een lengte van ongeveer 10 cm en wijfjes 7 cm. Het zijn planktoneters en opruimers van detritus in ondiep water met grindbodem. Hij heeft een hoge temperatuurtolerantie (tot 35 graden Celsius) waardoor hij in warmwaterbronnen kan overleven, en dat ook doet. De kracht van de soort in de wellness-business zit in de anatomie van de monddelen: hij heeft een schijfvormige onderlip die los staat van de kin, de drie rijen tanden bevinden zich in de keel. Het knabbelvisje kan dus niet bijten. Massaal losgelaten in een voedselarm waterbad, grazen ze - gretig naar voedsel - welk lichaamsdeel dan ook af, woelen daarbij de verhoorde opperhuid los en verwijderen huidschilfers en dode huidcellen.

Infectiegevaar

Het mag duidelijk zijn dat het op steeds grotere schaal inzetten van *Garra rufa* de autoriteiten aan het denken heeft gezet. Niet over het welzijn van de vissen, maar over de gezondheidsrisico's voor de mens. Het RIVM

publiceerde vorig jaar een dik rapport waarin zij voor mensen met een intacte huid en zonder andere gezondheidsklachten het infectierisico gering achten. Maar mensen met (kleine) huiddefecten, lopen wel degelijk kans op wondinfecties, ontstoken haarzakjes, zwemmerseczeem, wratten en andere ellende. De lijst met bacteriën die in *garra-rufabaden* is aangetroffen is angstaanjagend. Na iedere klant de visjes met het badwater weggoeien zou de oplossing zijn, maar dat maakt de behandeling onbetaalbaar. Aan het tussentijds verversen van het water kleven ook bezwaren, bijvoorbeeld een fatale temperatuurschok bij de visjes. In delen van de Verenigde Staten en Canada is het gebruik van knabbelvisjes daarom al verboden. In België bracht de Hoge Gezondheidsraad een ongunstig advies uit voor het oprichten of blijven bestaan van instellingen voor vispedicure. **V**

Geraadpleegde literatuur

Health Protection Agency (2011) – Guidance on the management of the public health risks from fish pedicures – HPA, Londen, pp 1-22

Hoge Gezondheidsraad (2013) – Advies van de Hoge Gezondheidsraad nr. 8773: Fish pedicure – Ichthyotherapie – HGR, Brussel, pp 1-20

Khalaf - Sakerfalke von Jaffa, N.A.B.A.T. (2013) - *Garra rufa wadiquana* Khalaf, 2013: A New Freshwater Doctor Fish Subspecies from Wadi Qana Nature Reserve, Salfit Governorate, State of Palestine - *Gazelle: The Palestinian Biological Bulletin* 103: 1-25

Reumer, Jelle (2014) – Jelle's Weekdier: het Knabbelvisje – Trouw, 8 maart 2014

Schets, F.M., van den Berg, H.H.J.L., Swaan, C.M., de Roda Husman, A.M. (2013) - Gezondheidsrisico's gerelateerd aan het gebruik van baden met *Garra-rufavissen* - RIVM Rapport 330471001, pp 1-53